

13. “On ensuring public participation in the formulation and implementation of government policy” : Cabinet of Ministers of Ukraine from 03.11.2010 № 996, *Official Bulletin of Ukraine*, 2010, no. 84, art. 2945.
14. “The provisions of the Public Council under the State Fiscal Service of Ukraine”, Decision of the Public Council under the State Fiscal Service of Ukraine from 04.11.2014, available at : <http://sfs.gov.ua/pro-sfs-ukraini/gromadska-rada/dokumenti-scho-regulyuyut-diyalnist/63387.html>.
15. “On the promotion of civil society development in Ukraine” : Presidential Decree of Ukraine from 26.02.2016 № 68/2016, *Official Bulletin of Ukraine*, 2016, no. 18, art. 716.
16. “On appeals of citizens” : Law of Ukraine from 10.02.1996, *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, 1996, no. 47, art. 256.
17. “A tentative plan for the state fiscal service of Ukraine public consultation in 2016”, approved by the head of SFS of Ukraine 29.12.2016, available at : <http://sfs.gov.ua/diyalnist-dpa-i-gromadskist/orientovniy-plan-konsultatsiy-iz-grom/>.
18. “On the State Fiscal Service of Ukraine” : Decree of Cabinet of Ministers of Ukraine from 21.05.2014 № 236, *Official Bulletin of Ukraine*, 2014, no. 55, art. 1507.
19. “The provisions of Kyiv City State Customs of State Fiscal Service of Ukraine” : Order of the State Fiscal Service of Ukraine from 20.08.2014 № 54, available at : <http://kyiv.sfs.gov.ua/dfs-u-regioni/mitnitsya/struktura/>.
20. “Regulations on the Kharkiv City State Customs of State Fiscal Service of Ukraine” : Order of the State Fiscal Service of Ukraine from 27.08.2014 № 75, available at : <http://kh.sfs.gov.ua/data/material/000/061/98997/polozhennya.pdf>.

УДК 347.73: 336.2 (477)

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН, ПОВ’ЯЗАНИХ ІЗ ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Яковенко Є.О., к.ю.н., доцент

*Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара,
просп. Гагаріна, 72, Україна
yakovenkoE@i.ua*

У статті розглянуто правові аспекти, пов’язані з наданням особам органами Державної фіскальної служби України інформації, яка є в її володінні або користуванні. Розглянуто існування неправильного застосування приписів нормативно-правових актів України у сфері інформаційних правовідносин її суб’єктами, зокрема органами державної влади. Запропоновано позицію щодо правового вирішення наведених у публікації питань на підставі здійсненого системного правового аналізу норм міжнародних і національних правових актів, які регулюють сферу інформаційних правовідносин і встановлюють правила одержання, зберігання, використання, поширення й доступу до інформації та які визначають правовий статус суб’єктів цих правовідносин.

Ключові слова: суб’єкт інформаційних правовідносин, органи Державної фіскальної служби України, податкова інформація, інформація з обмеженим доступом, конфіденціальна інформація.

АКТУАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ИНФОРМАЦИОННЫХ ПРАВООТНОШЕНИЙ, СВЯЗАННЫХ С ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ОРГАНОВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ФИСКАЛЬНОЙ СЛУЖБЫ УКРАИНЫ

Яковенко Е.А.

*Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара, просп. Гагарина, 72, Украина
yakovenkoE@i.ua*

В статье рассмотрены правовые аспекты, связанные с предоставлением лицам органами Государственной фискальной службы Украины информации, которая находится в ее владении или пользовании. Рассмотрено существование неверного применения предписаний нормативно-правовых актов Украины в сфере

информационных правоотношений ее субъектами, в том числе органами государственной власти. Предложена правовая позиция относительно правового решения вопросов, указанных в публикации, на основании проведенного системного правового анализа норм международных и национальных правовых актов, регулирующих сферу информационных правоотношений и устанавливающих правила получения, хранения, использования, распространения и доступа к информации, а также определяющих правовой статус субъектов этих правоотношений.

Ключевые слова: субъект информационных правоотношений, органы Государственной фискальной службы Украины, налоговая информация, информация с ограниченным доступом, конфиденциальная информация.

LEGAL ASPECTS OF ACTUAL INFORMAIYNYH RELATED ACTIVITIES OF STATE FISCAL OF UKRAINE

Yakovenko E.A.

*Oles Honchar Dnipropetrovsk national university, av. Gagarin, 72, Ukraine
yakovenkoE@i.ua*

The article deals with legal aspects relating to the provision of bodies of state fiscal service of Ukraine (hereinafter – Ukraine authorities DFS) information that is in its possession or use. We consider the existence of an incorrect application of the requirements of normative – legal acts of Ukraine in the sphere of information relations of actors, including public authorities. A legal position on the legal issues presented in the publication under the systemic legal analysis of the norms of international and national legal acts regulating the sphere of information relations and establish rules receipt, storage, use, dissemination and access to information, and determining the legal status of sub objects of relationships.

Worldwide, the global information field, absorbed all legal relations that occur both on the interstate and intrastate level. It settled its most basic principles and rules “of conduct” in information relationships. Ukraine, as a subject of legal information at the international level has assumed certain international legal obligation to enforce these rules “of conduct”.

Under the provisions of international instruments ratified by Ukraine, it is clear that the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence is a natural right person, and limitations of such rights is permitted only in cases prescribed by law and in the interests of national security and public safety or economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals or for the protection of the rights and freedoms of others.

According to an analysis conducted by legal rules laws of Ukraine in the sphere of information relations, the Constitutional Court of Ukraine, Supreme Court of Ukraine may reach the following fundamental conclusions:

- the collection, storage, use and dissemination of confidential information about a person without his consent, except in cases specified by law, and only in the interests of national security, economic welfare and human rights;
- collection, storage, use and dissemination of confidential information about a person made with its consent and / or in the manner prescribed by law and when it is expressly provided by law;
- confidential information, in particular, include evidence of identity (education, marital status, religion, health status, date and place of birth, financial status and other personal data).

According to the Tax Code of Ukraine and other laws, it is clear that obtained in accordance with the law during the implementation of the functions entrusted to the DFS Ukraine tax information is classified information (confidential information).

Bodies DFS may provide undisclosed information (including confidential, state, commercial or banking secrecy) of the taxpayer in cases and in due course when it is expressly provided for by law and by written agreement of most taxpayers.

The paper concluded that:

- the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence is a natural right person, and limitations of such rights is permitted only in cases prescribed by law and in the interests of national security, public safety or economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals or for the protection of the rights and freedoms of others.
- collection, storage, use and dissemination of confidential information about a person made with its consent and / or in the manner prescribed by law and when it is expressly provided by law;
- tax information is restricted information (including private, public, commercial or banking secrecy);
- DFS authorities may provide undisclosed information (including confidential, state, commercial or banking secrecy) of the taxpayer in cases and in due course when it is expressly provided for by law and by written agreement of most taxpayers;
- in the field of legal information public authorities must act under the law, under the conditions and circumstances set out in its provisions following the procedure established by law and forms of decision-making, and the commission should choose only actions by law means.

You may reach comprehensive general legal opinion, the right to information legal entity (including a court of a state executive service, lawyer, etc.) to obtain information (including confidential, public, commercial or banking secret)

can be implemented only in case if the other sub the object (which appeals sent to information) there is a duty to provide such information.

Key words: the subject of information relations, public fiscal service of Ukraine, tax information, classified information, Confidential Information.

Світове глобальне інформаційне поле поглинуло всі правовідносини, що відбуваються як на міждержавному, так і на державному рівнях. Воно врегульоване переважно основними принципами і правилами «поведінки» у сфері інформаційних правовідносин. Україна як суб'єкт таких інформаційних правовідносин на міждержавному рівні взяла на себе певні правові міжнародні зобов'язання щодо виконання таких правил «поведінки», а саме: ратифікувала Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, Конвенцію про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних, Конвенцію про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень і доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, Конвенцію про взаємну адміністративну допомогу в податкових справах, а також приєдналась до Рекомендацій Ради Європи № R (81) 19 «Про доступ до інформації, що перебуває в розпорядженні органів влади», № R «Про доступ до офіційних документів», до Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи № 1466 «Про виконання обов'язків та зобов'язань Україною» тощо.

На державному рівні Україна як гарант установа принципів і правил «поведінки» у сфері інформаційних правовідносин та контролю за їх виконанням визначила їх у Конституції України та низці нормативно-правових актів, а саме: Законі України «Про інформацію» (зі змінами та доповненнями) від 02.10.1992 № 2657-XII, Законі України «Про державну таємницю» (зі змінами та доповненнями) від 21.01.1994 № 3855-XII, Законі України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» (зі змінами та доповненнями) від 05.07.1994 № 80/94-ВР, Законі України «Про доступ до публічної інформації» (зі змінами та доповненнями) від 13.01.2011 № 2939-VI, Законі України «Про захист персональних даних» (зі змінами та доповненнями) від 01.06.2010 № 2297-VI, Законі України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» (зі змінами та доповненнями) від 23.09.1997 № 539/97-ВР, Указах Президента України «Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації» (зі змінами та доповненнями) від 05.05.2011 № 547 і «Про першочергові заходи щодо забезпечення доступу до публічної інформації в допоміжних органах, створених Президентом України» (зі змінами та доповненнями) від 05.05.2011 № 548. Правила «поведінки» у сфері інформаційних правовідносин містять й інші закони України, якими врегульовані, зокрема, цивільні, господарські, адміністративні, кримінальні, податкові правовідносини. Також свої правові позиції щодо правил «поведінки» у сфері інформаційних правовідносин висловлено Конституційним Судом України та Верховним Судом України.

Підґрунтям для публікації статті стало те, що, хоча на перший погляд сферу інформаційних правовідносин України на теперішній час можна вважати врегульованою, на практиці виникають непоодинокі випадки неправильного застосування й загалом неврахування чи нерозуміння принципів і правил «поведінки» у сфері інформаційних правовідносин передусім органами державної влади, зокрема виконавчої й судової гілки.

Згідно зі статтею 12 Загальної декларації прав людини, ніхто не може зазнавати безпідставного втручання в його особисте та сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, таємницю його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань, а в пункті 2 статті 29 зазначено, що під час здійснення своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання й поваги прав і свобод інших і забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку й загального добробуту в демократичному суспільстві [1].

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод наголошує, що органи державної влади не можуть втручатись у здійснення особою права на повагу до свого приватного та сімейного життя, до свого житла й кореспонденції, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб [2].

У свою чергу, положення Конвенції про захист осіб, у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних, містять посилання на те, що відхилення від положень статей 5, 6 і 8 цієї Конвенції дозволяється тоді, коли таке відхилення передбачене законодавством Сторони та є в демократичному суспільстві необхідним заходом, спрямованим на таке: а) захист державної і громадської безпеки, фінансових інтересів Держави або на боротьбу з кримінальними правопорушеннями; б) захист суб'єкта даних або прав і свобод інших людей [2].

Отже, з наведених положень міжнародних документів, які ратифіковані Україною, випливає, що право на повагу до свого приватного й сімейного життя, до свого житла та кореспонденції є природним правом особи, а обмеження таких прав можливе виключно у випадках, установлених законом і в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством, а органи державної влади й органи місцевого самоврядування, їхні посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень і в спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [3].

Не допускається збирання, зберігання, використання й поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [3].

Базові правові засади відносин щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації, систему інформації, її джерела, статус учасників інформаційних відносин визначено Законом України «Про інформацію» (зі змінами та доповненнями) від 02.10.1992 № 2657-ХІІ [4].

Суб'єктами інформаційних відносин є громадяни України; юридичні особи; об'єднання громадян; суб'єкти владних повноважень, а об'єктом інформаційних відносин є інформація [4].

Реалізація права на інформацію не повинна порушувати громадські, політичні, економічні, соціальні, духовні, екологічні та інші права, свободи й законні інтереси інших громадян, права та інтереси юридичних осіб [4].

Право на інформацію забезпечується створенням механізму реалізації права на інформацію; створенням можливостей для вільного доступу до статистичних даних, архівних, бібліотечних і музейних фондів, інших інформаційних банків, баз даних, інформаційних ресурсів; обов'язком суб'єктів владних повноважень інформувати громадськість і засоби масової інформації про свою діяльність і прийняті рішення; обов'язком суб'єктів владних повноважень визначити спеціальні підрозділи або відповідальних осіб для забезпечення доступу запитувачів до інформації; здійсненням державного і громадського контролю за додержанням законодавства про інформацію; установленням відповідальності за порушення законодавства про інформацію. При цьому частиною 2 цієї статті передбачено, що право на інформацію може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету й неупередженості правосуддя [4].

Законодавець установив низку обмежень щодо доступу до інформації, а саме не допускаються збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту й захисту прав людини. До конфіденційної інформації про фізичну особу належать, зокрема, дані про її національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, а також адреса, дата й місце народження. За порядком доступу інформація ділиться на відкриту інформацію та інформацію з обмеженим доступом. Будь-яка інформація є відкритою, крім тієї, що захищена законом до інформації з обмеженим доступом [4].

Інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація; конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація

може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом. Відносини, пов'язані з правовим режимом конфіденційної інформації, регулюються законом [4].

Конституційний Суд України в рішенні від 30.10.1997 р. за № 5-зп у справі щодо офіційного тлумачення статей 3, 23, 31, 47, 48 Закону України «Про інформацію» і статті 12 Закону України «Про прокуратуру» дійшов такого: «Частину четверту статті 23 Закону України «Про інформацію» треба розуміти так, що забороняється не лише збирання, а й зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її попередньої згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту, прав та свобод людини. До конфіденційної інформації, зокрема, належать свідчення про особу (освіта, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, дата і місце народження, майновий стан та інші персональні дані)» [5].

Конституційний Суд України в рішенні від 20.01.2012 № 2-рп/2012 щодо офіційного тлумачення положень частин 1, 2 статті 32, частин 2, 3 статті 34 Конституції України, зокрема, дійшов такого правового висновку: «Лише фізична особа, якої стосується конфіденційна інформація, відповідно до конституційного та законодавчого регулювання права особи на збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації має право вільно, на власний розсуд визначати порядок ознайомлення з нею інших осіб, держави та органів місцевого самоврядування, а також право на збереження її у таємниці» (пункт 3 мотивувальної частини рішення). Також Конституційний Суд України за результатами розгляду вищезазначеної справи щодо офіційного тлумачення Конституції України в резолютивній частині рішення зазначив таке:

- «інформацією про особисте та сімейне життя особи є будь-які відомості та/або дані про відносини немайнового та майнового характеру, обставини, події, стосунки тощо, пов'язані з особою та членами її сім'ї, за винятком передбаченої законами інформації, що стосується здійснення особою, яка займає посаду, пов'язану з виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування, посадових або службових повноважень. Така інформація про особу є конфіденційною;
- збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди державою, органами місцевого самоврядування, юридичними або фізичними особами є втручанням в її особисте та сімейне життя. Таке втручання допускається винятково у випадках, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини» [6].

В абзаці 3 пункту 20 Постанови Пленуму «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи» від 27.02.2009 № 1 Верховний Суд України виклав свою правову позицію щодо правильного й однакового застосування судами положень Закону України «Про інформацію», а саме: «Слід урахувати положення частини одинадцятої статті 30 Закону України «Про інформацію», в якій зазначено, що інформацію з обмеженим доступом може бути поширено без згоди її власника, якщо ця інформація є суспільно значимою, тобто якщо вона є предметом громадського інтересу і якщо право громадськості знати цю інформацію переважає право її власника на її захист, що відповідає практиці застосування Європейським судом з прав людини статті 8 Конвенції» [7].

01.06.2010 Верховною Радою України прийнято Закон України «Про захист персональних даних» № 2297-VI, який набрав чинності 01.01.2011. Він регулює правові відносини, пов'язані із захистом і обробкою персональних даних, і спрямований на захист основоположних прав і свобод людини та громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробкою персональних даних [8].

Обробка персональних даних – будь-яка дія або сукупність дій, таких як збирання, реєстрація, накопичення, зберігання, адаптування, зміна, поновлення, використання й поширення (розповсюдження, реалізація, передача), знеособлення, знищення персональних даних у тому числі з використанням інформаційних (автоматизованих) систем. Персональні дані – відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована [8].

Не допускається обробка даних про фізичну особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [8].

Основними, але невичерпними даними про особу персональними даними є такі: національність, освіта, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, а також адреса, дата й місце народження. Забороняється збирання відомостей про особу без її попередньої згоди, за винятком випадків, передбачених законом [8].

За проведеним правовим аналізом наведених вище норм законів України у сфері інформаційних правовідносин, Конституційного Суду України, Верховного Суду України можна дійти таких ґрунтовних висновків:

- не допускається збирання, зберігання, використання й поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини;
- збирання, зберігання, використання й поширення конфіденційної інформації про особу здійснюється за її згодою та/або в порядку встановленому законом і у випадках, коли це прямо передбачено законами;
- до конфіденційної інформації, зокрема, належать свідчення про особу (освіта, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, дата й місце народження, майновий стан та інші персональні дані).

Органи Державної фіскальної служби (далі – ДФС) України для виконання своїх функцій і реалізації повноважень можуть одержувати інформацію, яка пов'язана зі справлянням податків, зборів і платежів на території України, зокрема, від платників податків, податкових агентів, самозайнятих осіб, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, Національного банку України, банків, інших фінансових установ, органів влади інших держав, міжнародних організацій або нерезидентів. Така інформація надходить до органів ДФС України під час виконання ними своїх функцій, зокрема під час здійснення податкового контролю (обліку платників податків, інформаційно-аналітичного забезпечення своєї діяльності, перевірок платників податків) і митного контролю. Зібрана (одержана) органами ДФС України в ході виконання своїх функцій і реалізації повноважень інформація зберігається як в інформаційних базах, так і поза ними безпосередньо в посадових (службових) осіб органів ДФС (на робочому місці, архівах тощо) [9]. До таких інформаційних баз, які розроблені та впроваджені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування й реалізує державну податкову та митну політику, – ДФС України, можна зарахувати, зокрема, Державний реєстр фізичних осіб-платників податків, Реєстр платників єдиного податку, Єдиний державний реєстр виробників спирту етилового, коньячного і плодового, спирту етилового ректифікованого виноградного, спирту етилового ректифікованого плодового, спирту – сирцю виноградного, спирту – сирцю плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів, Державний реєстр реєстраторів розрахункових операцій, автоматизовані інформаційні системи «Податковий блок», «Суди» тощо.

Податкова інформація вживається в значенні, визначеному Законом України «Про інформацію» [9].

Так, податкова інформація – це сукупність відомостей і даних, що створені або отримані суб'єктами інформаційних відносин у процесі поточної діяльності й необхідні для реалізації покладених на контролюючі органи завдань і функцій у порядку, встановленому Податковим кодексом України. Правовий режим податкової інформації визначається Податковим кодексом України та іншими законами [9].

Інформація, що збирається, використовується й формується органами ДФС України, зокрема, вноситься до інформаційних баз даних, використовується з урахуванням обмежень, передбачених для податкової інформації з обмеженим доступом. При цьому на посадових осіб органів ДФС України приписами Податкового кодексу України покладено обов'язок не допускати розголошення інформації з обмеженим доступом, що одержується, використовується, зберігається під час реалізації функцій, покладених на такі органи. У свою чергу, платник податків має право на нерозголошення органами ДФС України (посадовими особами) відомостей про такого платника без його письмової згоди й відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, державну, комерційну чи банківську таємницю, стали відомі під час виконання посадовими особами службових обов'язків, крім випадків, коли це прямо передбачено законами [9].

Необхідність отримання інформації органами ДФС України під час виконання ними своїх функцій пов'язується лише з однією головною метою здійснення контролю за правильністю справляння

податків, зборів і платежів відповідно до порядку, встановленого законом, а також за іншого законодавства України, контроль за дотриманням якого покладається на органи ДФС України. Зібрана податкова інформація та результати її опрацювання використовуються виключно для виконання покладених на органи ДФС України функцій і завдань [9].

Із системного правового аналізу норм Податкового кодексу України, інших законів випливає, що одержана в установленому законом порядку під час реалізації функцій, покладених на органи ДФС України, інформація є податковою інформацією з обмеженим доступом (конфіденційною інформацією).

З огляду на викладене органи ДФС можуть надавати інформацію з обмеженим доступом (зокрема конфіденційну, державну, комерційну чи банківську таємницю) про платників податків у випадках і в установленому порядку, коли це прямо передбачено законом, а також за письмовою згодою самих платників податків.

Зважаючи на наведені вище правові висновки за результатами системного правового аналізу положень міжнародних документів, ратифікованих Україною, Конституції України та інших нормативно-правових актів, а також правових позицій Конституційного Суду України, Верховного Суду України, можемо навести конкретну ситуацію, яка виникає на практиці, а саме неправильне застосування й загалом неврахування чи нерозуміння правил «поведінки» у сфері інформаційних правовідносини.

До такого нерозуміння правил «поведінки» у сфері інформаційних правовідносини можна зарахувати направлення судами загальної юрисдикції, що спеціалізуються на розгляді цивільних справ, до органів ДФС України письмових звернень у формі листів із вимогою надання відомостей стосовно конкретних платників податків, зокрема реєстраційного номера облікової картки платника податків, відомостей про його доходи, про розрахункові, поточні (депозитні) або інші рахунки, відкриті у фінансово-кредитних установах на ім'я платника податків, посилаючись у листах-запитах як на підставу такого звернення й указуючи конкретну справу, під час розгляду якої виникла необхідність у залученні відповідних доказів. Такі випадки, на жаль, набрали постійного та системного характеру.

На жаль, судді судів загальної юрисдикції, що спеціалізуються на розгляді цивільних справ, неповністю враховують у своїй діяльності вимоги законів як у сфері інформаційних правовідносини, так і процесуального закону, виконання яких надає їм право одержати, а в органів ДФС України виникає обов'язок надати необхідні відомості, які містять конфіденційну інформацію стосовно конкретного платника податків.

Так, Суд вирішує справи відповідно до Конституції України, законів України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Судові рішення викладаються у двох формах – ухвали й рішення, а питання, пов'язані з рухом справи в суді першої інстанції, клопотання та заяви осіб, які беруть участь у справі, питання про відкладення розгляду справи, оголошення перерви, зупинення або закриття провадження у справі, залишення заяви без розгляду у випадках, установлених цим Кодексом, вирішуються судом шляхом постановлення ухвал [10].

Особи, які беруть участь у справі й уважають, що подання потрібних доказів є неможливим, або в яких є складнощі в поданні цих доказів, мають право заявити клопотання про забезпечення цих доказів, а способами забезпечення судом доказів є допит свідків, призначення експертизи, витребування та (або) огляд доказів у тому числі за їх місцезнаходженням. У необхідних випадках судом можуть бути застосовані інші способи забезпечення доказів. Такий правовий механізм надання до суду необхідних доказів передбачений у різних процесуальних законах у статті 133 Цивільного процесуального кодексу України [10].

Питання про забезпечення доказів вирішується ухвалою. Оскарження ухвали про забезпечення доказів не зупиняє її виконання, а також не перешкоджає розгляду справи [10].

Ухвала суду, що постановляється як окремий документ, складається зі вступної частини із зазначенням часу й місця її постановлення; прізвища та ініціалів судді (суддів – при колегіальному розгляді); прізвища та ініціалів секретаря судового засідання; імен (найменувань) сторін та інших осіб, які брали участь у справі; предмета позовних вимог; описової частини із зазначенням суті питання, що вирішується ухвалою; мотивувальної частини із зазначенням мотивів, із яких суд дійшов

висновків, і закону, яким керувався суд, постановляючи ухвалу; резолютивної частини із зазначенням висновку суду; строку й порядку набрання ухвалою законної сили та її оскарження [10].

Ухвала, яка постановляється судом не виходячи до нарадчої кімнати, повинна містити відомості, визначені пунктами 3, 4 частини 1 статті 210 Цивільного процесуального кодексу України, а частиною 3 цієї статті – якщо ухвала має силу виконавчого документа й підлягає виконанню за правилами, встановленими для виконання судових рішень, така ухвала оформлюється з урахуванням вимог, установлених Законом України «Про виконавче провадження» [10].

Звертаючи увагу на вищевикладене, можемо констатувати, що суд під час розгляду цивільної справи (з'ясування обставин, що підлягають доказуванню, а також витребування доказів) здійснює відповідні процесуальні дії щодо збирання (витребування) доказів, за результатами яких виносить мотивоване судове рішення у формі ухвали, що підлягає виконанню за правилами, встановленими для виконання судових рішень.

Отже, чинним законодавством України визначено спосіб і порядок, за якими суди загальної юрисдикції, що спеціалізуються на розгляді цивільних справ, можуть отримувати від органів ДФС України необхідну інформацію (конфіденційну), зокрема про реєстраційні номери облікової картки платників податків, відомості про їхні доходи, про розрахункові, поточні (депозитні) або інші рахунки, відкриті у фінансово-кредитних установах на ім'я платників податків.

З урахуванням наведеного вище прикладу можна дійти ґрунтовного загального правового висновку: право суб'єкта інформаційних правовідносин (зокрема суду, органу державної виконавчої служби, адвоката та ін.) на одержання інформації (зокрема конфіденційної, державної, комерційної чи банківської таємниці) може бути реалізовано лише в разі, якщо в іншого суб'єкта (до якого направлено звернення на одержання інформації) виникає обов'язок надати таку інформацію.

Підсумовуючи викладене в публікації, можемо стверджувати таке:

- право на повагу до свого приватного й сімейного життя, до свого житла та кореспонденції є природним правом особи, а обмеження таких прав можливе виключно у випадках, установлених законом і в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб;
- збирання, зберігання, використання й поширення конфіденційної інформації про особу здійснюється за її згодою та/або в порядку, встановленому законом і у випадках, коли це прямо передбачено законами;
- податковою інформацією є інформація з обмеженим доступом (зокрема конфіденційна, державна, комерційна чи банківська таємниця);
- органи ДФС можуть надавати інформацію з обмеженим доступом (зокрема конфіденційну, державну, комерційну чи банківську таємницю) про платників податків у випадках і в установленому порядку, коли це прямо передбачено законом, а також за письмовою згодою самих платників податків;
- у сфері інформаційних правовідносин органи державної влади зобов'язані діяти на підставі закону, за умов та обставин, визначених у його положеннях, дотримуючись встановленого законом порядку й форми прийняття рішення, а під час учинення дій повинні обирати лише визначені законом засоби. Реалізація права суб'єкта інформаційних правовідносин на одержання інформації має збігатися з обов'язком іншого суб'єкта (до якого направлено звернення на одержання інформації) надати таку інформацію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
3. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.

4. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХІІ (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
5. Рішення Конституційного Суду України від 30.10.1997 № 5-зп [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua/>.
6. Рішення Конституційного Суду України від 20.01.2012 № 2-рп/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua/>.
7. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009 № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua/>.
8. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua/>.
9. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
10. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.

REFERENCES

1. “Universal Declaration of Human Rights”, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
2. “European Convention on Human Rights”, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
3. “The Constitution of Ukraine”, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
4. “On information” : Law of Ukraine dated 02.10.1992 №2657-XII (as amended), available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
5. “The decision of the Constitutional Court of Ukraine of 30.10.1997 №5-sn”, available at : <http://search.ligazakon.ua/>.
6. “The decision of the Constitutional Court of Ukraine dated 20.01.2012 №2-rp/2012”, available at : <http://search.ligazakon.ua/>.
7. “On judicial practice in cases of protection of honor and dignity of the individual” : Resolution of the Supreme Court of Ukraine of 27.02.2009 №1, available at : <http://search.ligazakon.ua/>.
8. “On Personal Data Protection” : Law of Ukraine of 01.06.2010 №2297-VI (as amended), available at : <http://search.ligazakon.ua/>.
9. “Tax Code of Ukraine”, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
10. “The Civil Procedure Code of Ukraine”, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.

УДК 343.35

АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА США: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

Господаренко В.М., аспірант

*Дніпропетровський національний університет, вул. Гагаріна, 72, м. Дніпро, Україна
vova.gospodarenko@mail.ru*

У статті розглянуто правові та організаційні засади історичного розвитку антикорупційної політики США як приклад для подальшого розвитку демократичної і правової української державності. Через аналіз їхньої антикорупційної політики автор намагається зрозуміти, які принципи й засоби можна застосувати в Україні, який досвід варто запозичити. Спираючись на аналіз робіт дослідників, котрі займаються цієї проблемою, передусім американських, автор описує причини корупції в США, їх особливості, диференційні ознаки. Підкреслено особливості законодавства США як федеративної держави, розглядається перелік тих органів у